

Om invandrare, statistik och brottslighet

I december förra året publicerade Brottsförebyggande rådet, Brå, rapporten "Brottslighet bland personer födda i Sverige och utlandet". Syftet med rapporten, som är en uppföljning av en studie från 1996, sägs vara att "få en bild av hur invandrare och svenskar skiljer sig åt i den registrerade brottsligheten idag".

Siffrorna i den nya rapporten, liksom den föregående, pekar på att personer födda utomlands är överrepresenterade bland dem som "registrerats för brott", dvs bland brottsmisstänkta personer. "Överrisken" jämfört med personer födda i Sverige med svenska föräldrar är 2,5, vilket innebär att det är två och en halv gång vanligare att en utrikes född person är misstänkt för brott. Överrepresentationen varierar med brottstyp, från 1,4 för rattfylleri till 5,0 för sexualbrott. En överrisk på 2,1 kvarstår även efter kontroll för bakgrundsfaktorer såsom ålder, kön, utbildning och inkomst. Att märka är dock att rapporten påvisar betydande skillnader mellan olika invandrargrupper: bland invandrare med ursprung i vissa regioner, exempelvis Östasien, finns ingen överrepresentation alls.

Det har inte saknats kritik mot Brås rapport. Det har bl a hävdats att publicering av uppgifter om invandras brottslighet underblåser främlingsfientliga tendenser i samhället och därför gör mer skada än nytta. En del av kritikerna är personer som märkligt nog ansett det fullt legitimt att redovisa liknande statistik om den avser representationen i den högre utbildningen, i olika (främst kvalificerade) yrkesgrupper eller i diverse beslutande församlingar, t ex företagsstyrelser. Särskilt välkomnar dessa kritiker undersökningar där man försöker fastställa om personer med invandrarbakgrund särbehandlas på ett för dem negativt sätt av rättsvårdande myndigheter. Skillnaden i attityd till de olika undersökningarna är egendomlig – för att kunna undersöka förekomsten av diskriminering och utanförskap hos olika grupper är det trots allt nödvändigt att ta fram relevant statistik.

Till en viss del är emellertid kritiken inte ogrundad. Begreppet "statistisk diskriminering" är välkänt i nationalekonomin. Med detta avses en benägenhet att, på basis av information om en grupps genomsnittliga egenskaper, dra alla individer i gruppen över en kam. Eftersom det är kostsamt att inhämta kunskaper om exempelvis varje individuell arbetssökande kan statistisk diskriminering vara rationell för en enskild arbetsgivare, samtidigt som detta får ogynnsamma konsekvenser för hela gruppens möjligheter på arbetsmarknaden.

Om Brås rapport om invandras brottslighet bidrar till att öka den sta-

tistiska diskrimineringen, på arbetsmarknaden eller i andra sammanhang, är det naturligtvis en allvarlig invändning mot studien. Eftersom vi inte vet vilken uppfattning om invandrares brottslighet som varit förhärskande hos allmänheten före rapporten är detta dock inte självklart. Kanske trodde många att överrisken var ännu större? Dessutom saknar vi kunskap om i vilken grad man korregerar sin uppfattning till följd av undersökningen. Möjligheten finns att benägenheten till statistisk diskriminering förblir opåverkad eller t o m minskar. Samtidigt kan man, som Brå själva gör i sin rapport, fråga sig hur man alls ska kunna få bukt med brottslighetens orsaker och verkningar om man inte har tillgång till ett kunskapsunderlag.

Enligt vår mening finns det helt andra problem med Brås studier av invandrares brottslighet, som är mer värda att ta på allvar och som i liten grad tycks ha uppmärksammats i debatten. Vilken nytta har vi egentligen av dessa uppgifter i deras nuvarande form? Polismästaren i Ludvika är knappast särskilt mycket hjälpt av att på morgonens planeringsmöte få veta att personer från Östasien är representerade i brottsstatistiken med en faktor på 1,0, lika lite som hon kan dra någon större fördel av att få information om att män har en överrisk gentemot kvinnor på 3,5. För en effektiv allokering av begränsade polisresurser är det mer betydelsefullt att det finns en noggrann och kontinuerligt uppdaterad brottsstatistik fördelad på små geografiska områden, tider på dygnet, o dyl. Att tillhandahålla statistik på en sådan detaljnivå är dock knappast Brås primära uppgift.

Nej, Brås uppgift bör vara av mer analyserande art. Mot den bakgrunden tycker vi det är anmärkningsvärt att myndigheten under loppet av tio år endast producerat två rapporter med enkla statistiska sammanställningar av invandrares brottslighet, medan mer djuplodande analyser av dess orsaker och verkningar lyst med sin frånvaro. Sådana analyser behövs om vi ska kunna dra några policyrelaterade slutsatser av Brås statistik: Finns det brister i flyktningmottagandet som behöver avhjälpas? I vilken grad bidrar diskriminering och stelheter på arbetsmarknaden till lockelsen i en kriminell ”karriär”? Är invandrare också överrepresenterade bland brottsoffren och i vilken utsträckning får de adekvat hjälp? För att kunna besvara dylika frågor är ett första steg att relevant statistik tas fram på löpande basis och att den görs lättillgänglig även för forskare utanför Brå. Det behövs med andra ord en ökad mångfald i analysarbetet.

Trots att Sverige sedan åtskilliga decennier är ett betydande invandrarland, har dessa viktiga frågor till stor del förblivit outforskade. Istället har fältet lämnats öppet för allehanda populister och självutnämnda förståsiggångare. Det är hög tid att ändra på detta missförhållande. Utgångspunkten måste vara att det aldrig är fel med fakta, men de ska ligga till grund för åtgärder som kan leda till förbättringar, inte cementera sakernas tillstånd.

Per Skedinger
Jonas Vlachos